

Mali İzleme Raporu

İstikrar Enstitüsü

NİSAN 2012

AYLIK BÜTÇE UYGULAMA
SONUÇLARI RAPORU

MERKEZİ YÖNETİM 2012 YILI NİSAN AYI BÜTÇE SONUÇLARINA KISA BAKIŞ

I. BÜTÇE DENGESİ

I.1. Genel Görünüm

Ocak-nisan bütçe uygulama sonuçlarına göre merkezi yönetim bütçesinin toplam gelir tahsilâtı 106,5 milyar TL, toplam harcamaları ise 111,6 milyar TL düzeyinde gerçekleşmiş ve bütçe açığı 5 milyar TL düzeyinde oluşmuştur.

Tablo1 Merkezi Yönetim Bütçesi 2012 Nisan Sonu Gerçekleşme Rakamları (2011 Yılı ile Karşılaştırmalı Ocak-Nisan Kümülatif Sonuçlar)

<i>milyon TL</i>	Nisan Sonu 2011	Nisan Sonu 2012	Değişim (%)	2011 Yıl Son. Göre Gerç. Oranı	2012 Öde. Göre Gerç. Oranı
Harcamalar	95.320	111.569	17,05	30,42	31,79
1-Faiz Hariç Harcama	78.511	89.600	14,12	28,96	29,80
Personel Giderleri	24.796	28.592	15,31	34,01	35,00
Sosyal Güv.Kur. Devlet Primi	4.306	4.850	12,64	33,51	33,97
Mal ve Hizmet Alımları	7.367	7.653	3,88	22,70	26,52
Cari Transferler	37.472	42.095	12,34	34,04	32,33
Sermaye Giderleri	3.063	3.239	5,74	9,98	11,60
Sermaye Transferleri	499	313	-37,38	7,41	7,37
Borç Verme	1.006	2.858	183,99	18,70	33,14
Yedek Ödenekler	0	0			
2-Faiz Harcamaları	16.809	21.969	30,69	39,82	43,72
Gelirler	92.252	106.549	15,50	31,18	32,30
1-Genel Bütçe Gelirleri	88.831	102.274	15,13	31,02	31,79
Vergi Gelirleri	76.737	84.430	10,03	30,24	30,41
Teşebbüs ve Mülkiyet Gelirleri	4.131	9.006	117,98	45,63	97,52
Faizler, Paylar ve Cezalar	5.974	6.652	11,34	30,65	30,37
Sermaye Gelirleri	1.382	725	-47,54	56,32	6,33
Alınan Bağış ve Yardımlar	512	601	17,33	40,16	50,81
Alacaklardan Tahsilat	94	860	811,54	28,14	319,20
2-Özel Bütçe Gelirleri	2.140	2.837	32,54	28,96	46,58
3-Düzen. ve Denet. Kurul.Gel.	1.280	1.438	12,34	61,09	70,91
Bütçe Dengesi	-3.068	-5.019	-63,60	17,59	23,78
Faiz Dışı Denge	13.741	16.949	23,34	55,47	58,15
Program Tanımlı Faiz Dışı Denge	8.770	9.009	2,73	52,62	60,73

Bu dönemde de, önceki dönemlerde olduğu gibi, toplam harcamalardaki artış oranı faiz giderlerinin katkısıyla toplam gelirlerdeki artış oranının üzerine çıkmış ve bütçe açığı geçen yılın aynı dönemine göre % 63 oranında artmıştır. Önceki dönem

raporlarında altını çizmiş olduğumuz vergi gelirlerinde yavaşlama olgusunun ve faiz dışı giderlerdeki artışın biraz daha belirginlik kazandığı görülmektedir. Dolayısı ile önümüzdeki dönemde bütçe dengesinde bozulmanın da bu gelişmelere bağlı olarak hız kazanması söz konusu olabilecektir.

Faiz dışı harcamaların başlangıç bütçesine göre gerçekleşme oranı nisan ayında da önceki yılın üzerinde seyretmeye devam etmiştir. Bunun yanı sıra, personel giderlerinde programlananın üzerinde belirlenen memur maaş artışının bütçeye getireceği ilave yükün henüz yansımaması ve cari transferleri ile sermaye giderlerinin bütçe programı çerçevesinde dönemsel olarak düşük kalması, faiz dışı harcamalar/bütçe ödenekleri oranının şimdilik daha yüksek düzeyde görünmesinin önüne geçmiştir. Ancak aşağıda değindiğimiz gibi, gelecek dönemde bu unsurların da hızlandırıcı etkisi ile bütçe harcamalarının programlananın üzerinde bir artış eğilimi içinde olacağını değerlendirmekteyiz.

Faiz dışı giderlerin toplam vergi gelirlerine oranı nisan ayında % 116, ocak-nisan döneminde ise % 106 oranında çıkmıştır. Bu oranın sürekli yükselmesi, geçen aya ait raporumuzda da altını çizdiğimiz gibi, bütçe hedeflerinin öngörülen sınırlar içinde kalmasının büyük ölçüde bütçe gelirlerinde yaşanacak performansa bağlı olacağını bize göstermektedir.

Tablo 2 Merkezi Yönetim Bütçesi 2012 Yılı Ocak-Nisan Dönemi Gerçekleşmeleri

<i>bin TL</i>	Ocak 2012	Şubat 2012	Mart 2012	Nisan 2012	2012 Bütçe Tahmini
Harcamalar	26.347.013	30.158.857	27.343.976	27.718.746	350.948.318
1-Faiz Hariç Harcama	20.956.303	21.545.349	24.024.410	23.073.998	300.698.318
Personel Giderleri	8.412.725	6.625.173	6.610.183	6.944.346	81.692.195
Sosyal Güv.Kur. Devlet Primi	1.494.639	1.130.596	1.112.844	1.111.737	14.278.805
Mal ve Hizmet Alımları	862.991	1.987.152	1.867.593	2.935.127	28.858.929
Cari Transferler	9.176.516	10.423.453	12.693.596	9.801.426	130.220.180
Sermaye Giderleri	522.025	432.379	751.308	1.533.626	27.913.538
Sermaye Transferleri	10.773	93.592	98.606	109.734	4.242.856
Borç Verme	476.634	853.004	890.280	638.002	8.624.895
Yedek Ödenekler	0	0	0	0	4.866.920
2-Faiz Harcamaları	5.390.710	8.613.508	3.319.566	4.644.748	50.250.000
Gelirler	28.087.455	27.518.174	21.812.743	29.130.848	329.844.817
1-Genel Bütçe Gelirleri	27.422.555	25.822.195	20.797.909	28.231.663	321.725.928
Vergi Gelirleri	23.459.958	22.738.404	18.274.874	19.957.093	277.676.933
Teşebbüs ve Mülkiyet Gelirleri	1.215.499	1.187.011	465.316	6.138.086	9.234.993
Faizler, Paylar ve Cezalar	1.487.693	1.577.854	1.718.988	1.867.449	21.903.204
Sermaye Gelirleri	466.115	19.521	142.557	96.702	11.458.046
Alınan Bağış ve Yardımlar	152.723	166.680	187.274	94.620	1.183.357
Alacaklardan Tahsilat	640.567	132.725	8.900	77.713	269.395
2-Özel Bütçe Gelirleri	527.169	871.678	767.658	670.407	6.090.992
3-Düzen. ve Denet. Kurul.Gel.	137.731	824.301	247.176	228.778	2.027.897
Bütçe Dengesi	1.740.442	-2.640.683	-5.531.233	1.412.102	-21.103.501
Faiz Dışı Denge	7.131.152	5.972.825	-2.211.667	6.056.850	29.146.499
Program Tanımlı Faiz Dışı Denge	6.462.190	5.612.474	-2.656.896	-409	14.834.000

Nisan ayında faiz dışı gider toplamı 23,1 milyar TL düzeyinde gerçekleşmiştir. Cari transferler kaleminde yer alan harcamalardaki azalmanın etkisi ile faiz dışı harcama toplamı mart ayına göre 1 milyar TL civarında azalmıştır. Bununla birlikte, sermaye transferi hariç olmak üzere diğer kalemlerde belirgin bir harcama artış söz konusudur. Personel harcamalarının geçmiş aylar için ödenecek farklar, çalışan kamu personeli sayısındaki artışın etkisiyle önümüzdeki aylarda belirgin bir şekilde yüksek çıkması beklenmektedir. Personel giderlerine ilişkin artış oranının, aşağıda detaylı olarak açıkladığımız gibi, şu andaki % 15 seviyesini aşip % 20'lere yaklaşması, sermaye gideri, cari transfer gibi harcama kalemlerinde beklenen hız kazanma ile birlikte bütçe üzerindeki mali baskıyı artıracaktır.

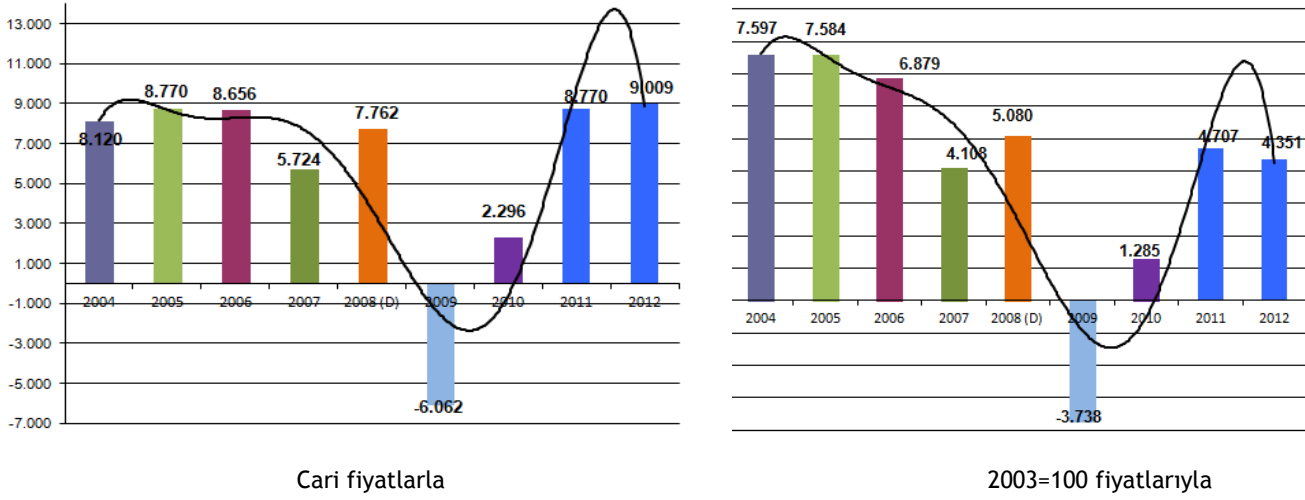
Bütçe gelirleri ise 28,1 milyar TL olan ocak düzeyinden mart ayında 21,8 milyar TL'ye düşmüş, nisan ayında ise teşebbüs ve mülkiyet gelirleri kalemi altında yer

alan, T. Cumhuriyet Merkez Bankasından (TCMB) Hazineye aktarılan kar payları kaleminin yer aldığı iştirak gelirlerinin etkisi ile 29 milyar TL düzeyine çıkmıştır. Vergi gelirleri tahsilâtında özellikle bazı kalemlerde dikkat çeken artış hızındaki yavaşlama nisan ayında da devam etmiştir. Bu anlamda geçen yılın vergi tahsilâtına olumlu yönde önemli katkılarda bulunan 6111sayılı Yasa ile yeniden yapılandırılan kamu alacaklarının gelir etkisinin ise önümüzdeki dönemde azalmaya başlaması ve geçen dönemde ekonomideki genişlemeyle birlikte yaşanan baz etkisi nedeniyle vergi gelirleri tahsilâtındaki göreceli düşüşün daha belirgin hale gelmesi beklenmektedir.

I.2. Program Tanımlı Faiz Dışı Denge

Nisan ayı sonunda program tanımlı denge bir önceki yılın aynı dönemine göre % 2,7 oranında bir iyileşme göstermiştir. Nisan sonu itibarı ile yıl sonu program tanımlı faiz dışı fazla hedefinin % 60'ına ulaşılmıştır. Sabit fiyatlarla baktığımızda ise, program tanımlı dengedeki iyileşme devam etmekle birlikte, bu iyileşme 2007 yılı dışarıda bırakıldığında 2009 öncesi yıl düzeylerinin altında kalmaktadır. Vergi gelirleri artış oranındaki yavaşlama ile birlikte faiz dışı giderlerdeki artış, aslında GSYİH'nin % 1'i gibi göreceli olarak düşük tutulan program tanımlı denge düzeyine ulaşılmasını da riskli hale getirmektedir.

Grafik 1 Merkezi Yönetim Bütçesi Program Tanımlı Faiz Dışı Fazla Gerçekleşmeleri (2004 - 2012 Nisan Sonu Karşılaştırmaları, Kümülatif, Milyon TL)

Sonuç olarak, üç aylık bütçe gerçekleşme sonuçlarının kapsamlı olarak ele alındığı mart ayı MİR raporunda altı çizilen hususların nisan ayı gerçekleştirmeleri ile güçlendiğini söyleyebiliriz. Mart ayı raporunda hatırlanacağı üzere;

- Harcama kanadında artış hızının gelirlerdeki artış hızının üzerine çıktığı, bunda hem faiz hem de faiz dışı giderlerin katkısının söz konusu olduğu,
- Gelir kanadındaki görece düşük performansın hem ekonomideki daralmadan, hem de 6111 sayılı Yeniden Yapılandırma Yasası tahsilâtlarındaki yavaşlamadan etkilenmiş olabileceği,
- Ekonomideki görece yavaşlama sonucunda, büyümenin bu yıla ait % 4'lük tahminin altında gerçekleşme riskinin dahilde ve ithalde alınan dolaylı vergi tahsilâtının performansını olumsuz etkileme riskinin bulunduğu;
- Sonuç olarak; önümüzdeki dönemde harcamaların, ilave tedbirler alınmaz ise, artış eğilimi sürerken, gelir performansında yılın ilk ayında görülen nispi zayıflığın devamı ve bunun ekonomideki görece yavaşlama halinin beklentilerin ötesinde hız kazanması halinde daha da olumsuz hale dönüşebileceği ve bu durumun da bütçe açığının beklentilerin üzerine çıkması gibi bir potansiyel taşıdığı

konusunda bazı ön bulguların varlığına dikkat çekilmişti. Nisan ayı sonuçları bu eğilimlerin biraz daha belirgin hale geldiği konusundaki sinyallerin devam ettiğini

göstermektedir. Hükümet kanadı sözcülerinin bütçe ile ilgili olarak yılın ikinci yarısında bazı tedbirlerin düşünülmekte olduğuna yönelik açıklamalarına da bu bağlamda dikkat çekmek gerekmektedir.

II. BÜTÇE GİDERLERİ

Aşağıda ocak-nisan dönemi bütçe giderlerine ve bu gider kalemlerinin harcama artışına katkılarına biraz daha yakından bakacağız.

Nisan sonunda bütçe giderleri bir önceki yılın aynı döneminde göre % 17 oranında artarak 111,6 milyar TL düzeyine çıkmıştır. Faiz dışı giderlerde ise artış oranı % 14,1 oranında gerçekleşmiştir. TÜFE oranının yıllık bazda % 11’ler civarında, on iki aylık ortalamalara göre de % 8 civarında artış gösterdiği dikkate alındığında, faiz dışı giderlerde ilk dört ay sonunda reel olarak bir artış dikkati çekmektedir.

Tablo 3 Merkezi Yönetim Bütçesi 2012 Nisan Sonu Giderleri (Kümülatif, 2011 Yılı ile Karşılaştırmalı)

<i>milyon TL</i>	Nisan Sonu 2011	Nisan Sonu 2012	Artış Oranı (%)	Artış Oranına Katkı (%)	2011 Gerç. Oranı (%)	2012 Gerç. Oranı (%)
Merkezi Yönetim Bütçe Harc. Top.	95.320	111.569	17,0		30,4	31,8
Faiz Dışı Giderler	78.511	89.600	14,1	100,0	29,0	29,8
I. Per. Giderleri	24.796	28.592	15,3	34,2	34,0	35,0
II.Sos. Güv. Kur. Devlet Primi Giderleri	4.306	4.850	12,6	4,9	33,5	34,0
III. Mal ve Hizmet Alım Giderleri	7.367	7.653	3,9	2,6	22,7	26,5
Sağlık Harcamaları	1.481	337	-77,2	-10,3	27,2	37,2
İlaç Harcamaları	29	24	-18,7	0,0	28,6	19,4
Tedavi ve Sağlık Malzemesi Harc.	49	101	105,0	0,5	24,7	42,2
Yeşil Kart	1.403	212	-84,9	-10,7	27,3	39,1
Savunma ve Güvenlik (Sağlık Hariç)	1.903	2.190	15,1	2,6	19,0	20,9
Diğer Mal ve Hizmet Harcamaları	3.983	5.126	28,7	10,3	49,4	29,6
IV. Cari Transferler	37.472	42.095	12,3	41,7	34,0	32,3
Görev Zararları	466	551	18,1	0,8	9,8	12,7
Hazine Yardımları	21.891	24.027	9,8	19,3	36,9	31,6
Sosyal Güv. Kuruluş. Hazine Yard.	432	502	16,1	0,6	26,1	24,7
Sağlık, Emeklilik ve Sosyal Yardım Gid.	20.246	22.146	9,4	17,1	38,3	32,0
Sosyal Güvenlik Açık Finansmanı	8.314	8.221	-1,1	-0,8	50,2	32,2
Kar Amacı Güv. Kur. Yap. Trans.	519	383	-26,1	-1,2	37,3	62,4
Hane Halkına Yapılan Transferler	771	884	14,7	1,0	36,3	35,2
Tarımsal Amaçlı Transferler	3.604	3.522	-2,3	-0,7	51,8	49,0
Hane Halkına Yapılan Diğ. Trans.	247	977	295,7	6,6	17,1	88,6
Sosyal Amaçlı Transferler	665	894	34,4	2,1	29,5	29,1
Yurtdışına Yapılan Transferler	344	458	33,1	1,0	30,2	32,2
Gelirden Ayrılan Paylar	8.967	10.400	16,0	12,9	29,2	30,7
V. Sermaye Giderleri	3.063	3.239	5,7	1,6	10,0	11,6
VI. Sermaye Transferleri	499	313	-37,4	-1,7	7,4	7,4
Yurtiçi Sermaye Transferi	492	264	-46,4	-2,1	7,4	6,9
Yurtdışı Sermaye Transferi	7	49	554,3	0,4	7,9	11,1
VII. Borç Verme	1.006	2.858	184,0	16,7	18,7	33,1
Yurtiçi Borç Verme	817	2.580	215,8	15,9	17,6	31,5
Yurtdışı Borç Verme	189	278	46,7	0,8	25,5	65,9
VIII. Yedek Ödenekler	0	0	0,0	0,0	0,0	0,0
Faiz Giderleri	16.809	21.969	30,7		39,8	43,7

Toplam bütçe ödeneklerinin ilk dört ay sonunda % 31,8'i, faiz dışı giderlerin ise % 29,8'i kullanılmıştır. Bir önceki yıl gerçekleşmesine göre ödenek kullanımında hafif bir yükselme görülmekle birlikte, özellikle esnek olmayan kalemlerdeki kullanım oranının yüksekliği ile birlikte bazı bütçe kalemlerinde gelecek dönemde ortaya çıkacak olan ilave artışlar, faiz dışı bütçe ödeneklerinin içine sığamayacağını bize göstermektedir.

2012 yılı nisan sonu bütçe giderlerinde yaşanan gelişmeleri ana kalemler bazında ele alırsak:

– 2012 yılı bütçesinde personel giderleri için 2011 yılı gerçekleşme tahminine göre % 11,2 oranında bir artış öngörülmüştü. Bu artış tahmini yılın ilk yarısı için % 3 ve ikinci yarısı için yine % 3 oranında memurlara zam verilmesi varsayımına dayanmaktadır. Ancak son toplu sözleşme görüşmeleri sonrasında bu oranlar % 4 + % 4 olarak başlangıç varsayımlarının birer puan üzerinde belirlenmiştir. Henüz % 3 olarak öngörülen zam oranlarının dahi yansıtılmadığı durumda personel giderlerinin önceki yılın aynı dönemine göre kümülatif olarak artış oranı % 15,3 olmaktadır. Buna karşılık, % 4 + % 4 olarak kararlaştırılan zam oranının ilk % 4'lük diliminin yılın başında kamu çalışanlarına verilmesi halinde bu artış oranının % 18-19 bandında olması söz konusu olacak idi. Bu ise mevcut durumdaki bütçe açığının nisan sonu itibarı ile 1,1 milyar TL daha fazla olmasına yol açacaktı. Bu çerçevede personel giderlerinin yılın ikinci yarısı için verilecek ilave % 4'lük zam ile birlikte başlangıç yılı bütçe ödeneğinin yaklaşık olarak 4 milyar TL üzerinde çıkması beklenmektedir.

– Mal ve hizmet alımı giderlerinde ki artış, geçen raporlarda altını çizdiğimiz üzere, yeşil kart uygulamasından kaynaklı olarak görünürde % 3,9 oranında sınırlı bir artış içinde bulunmaktadır. Ancak bu sınırlı artışın ana nedeni bu yıl yeşil kart ödemelerinin bütçe içinden değil Sosyal Güvenlik Kurumu (SGK) tarafından yapılmasından kaynaklanmaktadır. Geçen yılın bütçesi içindeki mal hizmet alım giderlerinden de yeşil kart ödemeleri düşüldükten sonra iki yılın ilk dört ayının harcamaları aynı bazda karşılaştırıldığında, bu kalemdeki harcamalardaki artış oranı % 24'e çıkmaktadır.¹ Mal ve hizmet giderlerini karşılamak için öngörülen ödeneğin, özellikle girdi maliyetlerindeki artışın etkisi ile geçen yıla benzer şekilde bu yıl da yeterli olmama riski söz konusudur.

¹ Sağlık harcamalarının bütçe dışına çıkarılmasının bütçe rakamları üzerinde yaptığı etkiye ilişkin değerlendirme hem 2012 bütçe değerlendirmesinin yapıldığı Ocak 2012 MİR'inde hem de Mart 2012 MİR'inde ele alınmıştır.

- Cari transferler toplamında, bir önceki yılın aynı döneminde göre, nisan ayında % 23, nisan ayı sonunda kümülatif olarak ise % 12,3 oranında bir artış gerçekleşmiştir. Dönemsel olarak SGK'ya yapılan transferler ile tarımsal destekleme ödemeleri bu dönemde artışı belirleyen temel alt kalemler olmuştur. Geçen aylarda MİR raporlarında sürekli altını çizdiğimiz üzere, sosyal güvenlik sisteminden kaynaklı olmak üzere cari transfer ödeneklerinin kullanımında bir artış yaşanacağı tespiti gerçekleşmeye başlamıştır. Yeşil kart harcamalarının SGK bünyesine alınması, ilaç fiyatlarında geçen yılın sonunda yapılan ayarlama ile birlikte ilaç tüketimindeki artış, sağlık giderlerinden dolayı SGK'nın harcamalarını yukarı çekecektir. Yeniden yapılandırmadan gelen gelirlerin yavaşlaması da dikkate alındığında, SGK'nın finansman ihtiyacı nedeniyle bunun karşılanması için merkezi yönetim bütçesi üzerindeki yukarı yönlü mali baskının izleyen aylarda artarak devam edeceğini tahmin etmekteyiz.

- Yılın ilk dört ayında sermaye giderleri kalemi bir önceki yılın aynı dönemine göre % 5,7 oranında artmıştır. Dönemsel olarak sermaye giderleri ödeneğinin gerçekleşme oranı beklendiği şekilde düşük kalmıştır. Sermaye transferlerinde ise, geçen yılın aynı dönemine göre yurt içi transferlerdeki düşmenin etkisi ile % 37,4 oranında bir azalma görülmüştür. Bu iki kalemin ilk dört ay sonunda bütçe büyüklüğü üzerindeki etkisi sınırlı olmuştur.

- Borç verme kalemi, yurt içi borç verme kaleminde başta TC Devlet Demiryolları İşletmesi olmak üzere KİT'lere yapılan aktarmadan kaynaklı olarak, % 184 oranında artış göstermiştir.

Faiz ödeneğinin kullanım oranı yılın ilk dört ayı sonunda programlandığı şekilde yüksek gerçekleşmiş ve % 45'ler seviyesine yaklaşmıştır.

Bütün bu değerlendirmelerin ışığında yılın ilk dört ayı sonunda faiz dışı harcamalardaki artış oranına en büyük katkı cari giderler altında yer alan personel harcamalarından gelmiştir. Cari giderler ile cari transferler bu dönemde hemen hemen aynı düzeyde artışa katkı vermiştir. Yılın izleyen aylarında, esnek harcamalardaki artışın etkisi ile bütçede cari transferlerin katkısının cari giderlerin

üzerine çıkması beklenmektedir. Cari transferler kaleminin, özellikle SGK'ya yapılan transferlerden dolayı, izleyen aylarda artacak olması bütçe harcamalarının programlanan düzeyin üzerine çıkma ihtimalini artırmaktadır.

Tablo 4 Merkezi Yönetim Bütçesi Faiz Dışı Harcama Kalemlerinin 2011 - 2012 Nisan Sonu Faiz Dışı Harcamalardaki Artışa Katkısı

	Artış Oranı	Artış Oranına Katkı (%)
Faiz Dışı Harcamalar	14,12	100,00
Cari Harcamalar	5,89	41,72
Personel	4,84	34,23
Sos. Güv. Kur. Devlet Primi Giderleri	0,69	4,91
Mal ve Hizmet Alımları	0,36	2,58
Sağlık	-1,46	-10,31
Savunma ve Güvenlik	0,36	2,58
Cari Transferler	5,89	41,68
Sosyal Güvenlik Kuruluşu, Hazine Yard.	0,09	0,63
Sağlık, Emeklilik ve Sosyal Yardım Giderleri	2,42	17,14
Tarımsal Amaçlı Transferler	-0,10	-0,74
Gelirden Ayrılan Paylar	1,83	12,92
Sermaye Giderleri	0,22	1,59
Sermaye Transferleri	-0,24	-1,68
Diğer	2,36	16,70

III. BÜTÇE GELİRLERİ

Nisan sonunda bütçe gelirleri bir önceki yılın aynı dönemine göre % 15,5 oranında artarak 106,5 milyar TL seviyesinde, vergi gelirleri ise % 10 oranında artarak 84,4 milyar TL seviyesinde gerçekleşmiştir.

Aylık bazda baktığımızda ise nisan ayında toplam gelirler % 23,8, vergi gelirleri ise % 3,5 oranında artış göstermiştir. Toplam gelirlerde yaşanan % 23,8 oranındaki artış TCMB'den bütçeye teşebbüs ve mülkiyet gelirleri kalemi altında aktarılan 5,7 milyar TL düzeyindeki kar transferi kaynaklı olmuştur.

Toplam gelirler içinde vergi gelirleri tahsilâtının payı bir önceki yıla göre yaklaşık 4 puan düşerek % 79,2 oranında çıkmıştır. Vergilerin toplam gelirler içindeki payının düşmesinde dolaylı vergilerin tahsilâtındaki yavaşlama ile teşebbüs ve mülkiyet gelirleri içinde yer alan ve bu aya özgün bir gelişme sayılması gereken TCMB'den Hazineye aktarılan kar payı artışı belirleyici olmuştur.

Tablo 5 2011 - 2012 Nisan Sonu Karşılaştırmalı Merkezi Yönetim Bütçe Gelirleri

	Gel. Dağılımı (%)		Artış Oranı (%)	Gerç. Oranı (%)	
	2011	2012	2012/2011	2011	2012
Merkezi Yönetim Gelirleri	100,00	100,00	15,50	31,18	32,30
Genel Bütçe Gelirleri	96,29	95,99	15,13	31,02	31,79
I-Vergi Gelirleri	83,18	79,24	10,03	30,24	30,41
Gelir, Kar ve Sermaye Kazanç. Üz. Al. Ver.	23,66	24,24	18,33	28,80	31,91
Gelir Vergisi	16,25	16,70	18,76	30,71	33,08
Beyana Dayanan Gelir Vergisi	1,33	1,49	28,60	44,62	53,35
Gelir Vergisi Tevkifatı	14,37	14,69	18,07	29,91	32,00
Gelir Geçici Vergisi	0,40	0,39	11,87	25,86	26,35
Kurumlar Vergisi	7,42	7,54	17,41	25,35	29,59
Beyana Dayanan Kurumlar Vergisi	0,21	0,92	405,99	5,49	44,08
Kurumlar Vergisi Tevkifatı	0,09	0,08	-5,47	26,14	22,59
Kurumlar Geçici Vergisi	7,11	6,54	6,25	28,37	28,38
Mülkiyet Üzerinden Alınan Vergiler	2,79	2,92	20,91	41,17	44,62
Veraset ve İntikal Vergisi	0,06	0,05	6,91	20,57	19,28
Motorlu Taşıtlar Vergisi	2,74	2,87	21,20	42,04	45,71
Dahilde Alınan Mal ve Hizmet Vergileri	33,75	31,19	6,73	30,12	29,11
Dahilde Alınan Katma Değer Vergisi	10,47	9,88	8,94	32,25	31,32
Özel Tüketim Vergisi	20,09	18,02	3,61	28,87	27,20
Petrol ve Doğalgaz Ürünlerine İlişkin ÖTV	10,48	8,97	-1,11	28,79	26,20
Motorlu Taşıt Araçlarına İlişkin ÖTV	2,62	2,03	-10,53	28,16	29,33
Kolalı Gazoz, Alkollü İç. Ve Tüt Mam.	6,31	6,39	16,95	29,12	28,39
Dayanıklı Tüketim ve Diğer Mallara İlişkin ÖTV	0,68	0,64	7,57	30,66	24,54
Banka ve Sigorta Muameleleri Vergisi	1,50	1,72	32,61	32,19	40,27
Mal ve Hizmetlerden Alınan Diğer V.	1,70	1,57	7,27	31,61	31,00
Uluslararası Ticaret ve Muame. Al. Ver.	17,38	15,43	2,56	29,99	27,90
Gümrük Vergileri	1,51	1,60	22,51	29,86	35,05
İthalde Alınan Katma Değer Vergisi	15,84	13,80	0,64	30,01	27,25
Damga Vergisi	2,27	2,32	17,73	32,46	33,86
Harçlar	3,28	3,10	9,32	36,44	35,65
Başka Yerde Sınıflandırılmayan Diğer Ver.	0,04	0,03	-21,60	33,49	31,12
II-Teşebbüs ve Mülkiyet Gelirleri	4,48	8,45	117,98	45,63	97,52
Mal ve Hizmet Satış Gelirleri	0,71	0,65	5,85	32,34	30,63
KİT ve Kamu Bankaları Gelirleri	2,73	6,39	170,49	57,86	229,51
Kurumlar Karları	0,46	0,39	-1,11	47,94	46,28
Kira Gelirleri	0,39	0,39	16,70	31,06	29,23
Diğer Teşebbüs ve Mülkiyet Gelirleri	0,20	0,63	269,36	27,74	39,78
III-Alınan Bağışlar ve Yardımlar ile Özel Gel.	0,56	0,56	17,33	40,16	50,81
Yurt Dışından Alınan Bağış ve Yardımlar	0,00	0,00	0,00	1,66	690,00
Özel Gelirler	0,56	0,56	17,32	40,16	50,81
IV-Faizler, Paylar ve Cezalar	6,48	6,24	11,34	30,65	30,37
Faiz Gelirleri	1,40	0,77	-36,39	49,03	48,40
Kişi ve Kurumlardan Alınan Paylar	2,70	2,76	17,93	30,89	31,82
Devlet Payları	0,12	0,14	36,09	22,30	29,52
Genel Bütçeli İdarelere Ait Paylar	2,59	2,62	17,11	31,43	31,95
Para Cezaları	1,21	1,76	67,43	19,42	29,72
Diğer Çeşitli Gelirler	1,16	0,95	-5,28	35,51	21,82
V-Sermaye Gelirleri	1,50	0,68	-47,54	56,32	6,33
Taşınmaz Satış Gelirleri	0,12	0,11	2,49	31,23	11,32
VI-Alacaklardan Tahsilat	0,10	0,81	811,54	28,14	319,20
Özel Bütçeli İdarelerin Gelirleri	2,32	2,66	32,54	28,96	46,58
Düzenleyici ve Denetleyici Kurumların Gel.	1,39	1,35	12,34	61,09	70,91

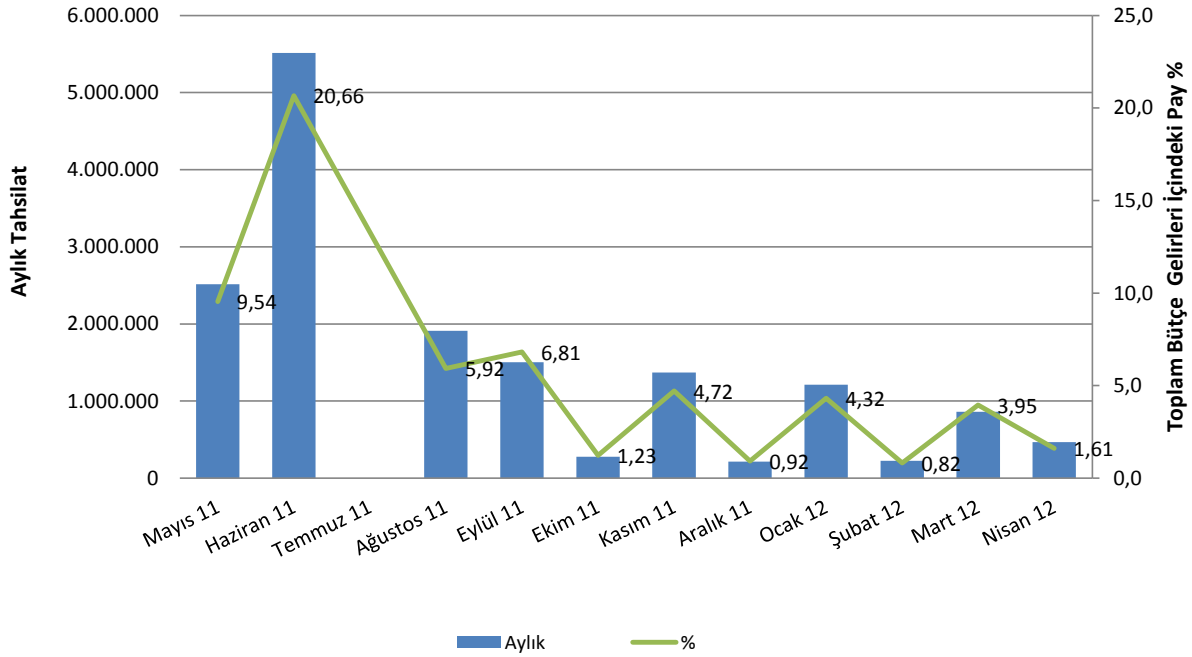
6111 sayılı Yasa kapsamında yeniden yapılandırma gelirlerinden kaynaklı tahsilâtın azalmasıyla birlikte, vergi gelirlerindeki yavaşlama daha belirgin hale gelmeye başlamıştır. Mayıs ve Haziran aylarında ekonomideki yavaşlama ile birlikte, baz etkisi nedeniyle, vergi gelirleri tahsilâtındaki düşmenin daha hızlanması beklenmektedir.

Hükümet, tahsilâtta düşmeyi yavaşlatmak için stopajların tahsili usulüne ilişkin olarak yaptığı değişikliklerin yanında, 6111 sayılı Yasa kapsamında kamu alacaklarına ilişkin getirilen affın gerektirdiği taksit ödemelerini yerine getiremeyenler için “affın affı” niteliğinde tekrar bir ödeme kolaylığı getirmektedir.

31.5.2012 tarihinde parlamentodan geçen 6322 sayılı Yasanın 42 inci maddesi ile 6111 sayılı Yasaya eklenen geçici 19 uncu madde çerçevesinde, taksitlerini ödemeyen ve haklarını kaybedenler, bu Yasanın yürürlüğe girdiği tarihi takip eden ayın başından itibaren dört ay içerisinde yükümlülüklerini yerine getirmeleri durumunda, 6111 sayılı Yasa hükümlerinden yararlanmaya devam edeceklerdir. Başka bir ifadeyle 6111 sayılı Yasa’nın öngördüğü yükümlülükleri yerine getirmeyenlere ilave bir af niteliğinde düzenleme bu yeni Yasa hükümleri ile getirilmektedir.

İzleyen Tablo’da görüldüğü üzere, nisan sonu itibarı ile bütçe kapsamında yeniden yapılandırılan gelirler kapsamında 16,1 milyar TL düzeyinde bir tahsilât yapılmıştır. Hedefin 40 milyar TL olduğu dikkate alındığında, çok sayıda kişi ve kurumun (kamu kurumları da dahil olmak üzere) yeniden yapılandırma kapsamında oluşan yükümlülüklerini planlandığı şekilde yerine getiremediği görülmektedir.

Grafik 2 6111 Sayılı Kanuna Bağlı Gelirlerin Miktarı ve Toplam Merkezi Yönetim Gelirleri İçindeki Payı (2011 Mayıs -2012 Nisan Aylık Tahsilâtlar)

Nisan ayı sonunda, vergi gelirleri tahsilâtındaki artışa en büyük katkı % 52 oranı ile gelir üzerinden alınan vergilerden gelmiştir. Bu ana kalemden ise belirleyici olan gelir vergisi tevkifatı olmuştur. Bu katkırı % 12,4 oranı ile KDV tahsilâtları izlemiştir. Yeniden yapılandırma gelirlerinin etkisi ile birlikte, başta ücret olmak üzere gelirlerdeki artış, gelir üzerinden alınan vergilerin payını artırırken Mart 2012 MİR’de açıkladığımız üzere, iç ticarete yaşanan yavaşlama ile birlikte sanayi cirolarındaki düşme dolaylı vergilerdeki yavaşlamayı hızlandırmıştır.

2012 yılında dünya ticaret hacminde beklenen daralmanın Türkiye’de ihracat ve ithalat performansında yavaşlamayla birlikte etkisini göstermeye başlaması, ithalde alınan vergileri olumsuz yönde etkilemeye başlamıştır. Yine geçen raporda altını çizdiğimiz, sanayi üretim endeksi ile sanayi ciro endeksinin 2012 yılında paralel bir şekilde yavaşlama eğilimi göstermesi tüketici güvenindeki yavaşlama ile toplam iç talep düzeyinde düşük büyümeden kaynaklı beklenen yavaşlama, dahilde alınan dolaylı vergi gelirlerinin tahsilatını daha riskli bir noktaya getirmeye başlamıştır.

Tablo 6 2012 Nisan Sonu Genel Bütçe Vergi Gelirleri Gerçekleşmesi ve Artış Oranına Katkısı (Kümülatif, 2011 Yılı ile Karşılaştırmalı)

<i>milyon TL</i>	Nisan Sonu 2011	Nisan Sonu 2012	Artış Oranı (%)	Artış Oranına Katkı (%)
Vergi Gelirleri	76.737	84.430	10,03	100,00
Gelir, Kar ve Serm. Kaz. Üz. Elde Edilen Ver.	21.829	25.832	18,33	52,02
Gelir Vergisi Tevkifatı	13.259	15.655	18,07	31,14
Kurumlar Geçici Vergisi	6.561	6.971	6,25	5,33
Özel Tüketim Vergisi	18.533	19.202	3,61	8,69
Petrol ve Doğalgaz Ür. İlişkin ÖTV	9.665	9.558	-1,11	-1,39
Kolalı Gazoz, Alkollü İç. Ve Tüt Mam.	5.820	6.807	16,95	12,82
KDV Tahsilatı	24.269	25.226	3,94	12,44
İthalde Alınan Katma Değer Vergisi	14.609	14.702	0,64	1,22
Dahilde Alınan Katma Değer Vergisi	9.661	10.524	8,94	11,22
Diğer Vergiler	12.105	14.170	17,06	26,85
Damga Vergisi	2.098	2.470	17,73	4,84
Harçlar	3.025	3.307	9,32	3,66
Banka ve Sigorta Muameleleri Vergisi	1.380	1.831	32,61	5,85

IV. BÜTÇE FİNANSMANI ve BORÇ STOKUNDAKİ GELİŞMELER

Tablo 7 2012 Ocak-Nisan Dönemi Hazine Nakit Dengesi (Geçici)*

<i>milyon TL</i>	Ocak*	Şubat*	Mart*	Nisan*	Toplam*
GELİRLER	26.323	23.527	26.144	23.086	75.994
ÖZELLEŞTİRME ve FON GELİRLERİ	474	230	343	122	1.048
GİDERLER	26.449	31.891	26.914	27.776	85.254
Faiz Dışı Giderler	21.333	23.281	23.559	23.375	68.173
Faiz Ödemeleri	5.116	8.610	3.355	4.402	17.081
FAİZ DIŞI DENGİ	4.990	245	2.585	-288	7.820
NAKİT DENGESİ	348	-8.134	-427	-4.568	-8.213
FİNANSMAN	-348	8.134	427	4.568	8.213
BORÇLANMA (NET)	3.992	5.464	-607	-1.244	8.849
DIŞ BORÇLANMA NET	575	691	1.357	-692	2.624
Kullanım	2.746	1.756	1.679	0	6.182
Ödeme	2.171	1.065	322	692	3.558
İÇ BORÇLANMA NET	3.417	4.772	-1.965	-552	6.225
Kullanım	17.032	13.693	9.787	12.353	40.512
Ödeme	13.615	8.921	11.752	12.906	34.288
ÖZELLEŞTİRME GELİRİ	0	0	0	0	0
TMSF'DEN AKTARIMLAR DEVİRLİ-GARANTILI BORÇ GERİ DÖNÜŞÜMLERİ	93	1	160	0	253
BANKA KULLANIMI	-4.538	2.660	786	5.669	-1.092
KUR FARKLARI	-466	-92	93	-63	-465
BANKA KULLANIMI NET	-4.072	2.752	693	5.732	-627

Yılın ilk dört ayında Hazine nakit dengesi 8,2 milyar TL açık verirken, faiz dışı fazla 7,8 milyar TL olmuştur. Açığın finansmanı ağırlıklı olarak net iç borçlanma ile karşılanmıştır. Hazine dört ayın sonunda açığın üzerinde net borç kullanımı yaparak rezervlerini bir miktar arttırmıştır. Ancak yıl başında yaptığı rezerv birikimini takip eden aylarda kullandığı da dikkat çekmektedir. Bunda özellikle mart ve nisan aylarında nakit açığının altında net borçlanma yapmasının etkili olduğu görülmektedir. Nisan ayında Hazinenin nakit dengesinin verdiği açığın bir nedeni de tahakkuk eden vergi gelirlerinin bir bölümünün nakdinin Mayıs ayında Hazine hesaplarına devredilmesidir. Ancak bu durum nisan ayı bütçe açığını ve vergi performansını etkilememektedir. Zira bu vergilerin tahakkuk ettikleri anda yani nisan ayı sonu itibarıyla bütçe geliri yazılması söz konusudur.

Tablo 8 2012 Nisan Sonu Karşılaştırmalı Genel Bütçe Dengesi ve Merkezi Yönetim Bütçe Dengesi (Kümülatif)

Genel Bütçe Dengesi		Merkezi Yönetim Bütçe Dengesi	
<i>milyon TL</i>	Nisan Sonu	<i>milyon TL</i>	Nisan Sonu
Bütçe Dengesi	-5.418	Bütçe Dengesi	-5.019
Emanetler	-691	Emanetler	-3.245
Avanslar	2.201	Avanslar	2.102
Nakit Dengesi	-3.908	Nakit Dengesi	-6.163
Finansman	3.908	Finansman	6.163
Toplam Net Borçlanma	8.843	Toplam Net Borçlanma	8.843
Net Borç Verme (-)	-435	Net Borç Verme (-)	-438
Özelleştirme Geliri	0	Özelleştirme Geliri	0
Kasa ve Diğer Kalemler		Kasa ve Diğer Kalemler	
Değişimi (-) Giriş (+) Çıkış	-5.570	Değişimi (-) Giriş (+) Çıkış	-3.318

Merkezi yönetim nakit açığı bütçe açığının üzerinde gerçekleşmiştir. Bunda merkezi yönetim kuruluşlarının emanet hesaplarındaki yükümlülüklerinin nakde çevrilip ödenmesi etkili olmuştur. Genel bütçe nakit açığı ise daha az gerçekleşmiştir. Bu duruma genel bütçe kapsamındaki diğer kuruluşların (özel bütçeli kuruluşlar ve düzenleyici ve denetleyici kurumlar) emanet hesaplarında daha fazla yükümlülük biriktirmek suretiyle nakit ödemelerini ertelemeleri suretiyle genel yönetim nakit açığını aşağıya çekmelerinin neden olduğu anlaşılmaktadır.